

540.452

Komisarz Rządu na m.

Egzemplarz Obowiązkowy

Nakład

Egz.

1000

Dnia

8/11

1927 r.

# ПРАГРАМА І СТАТУТ

„ПРАВАСЛАЎНА-БЕЛАРУС-  
КАГА ДЭМОКРАТЫЧ-  
НАГА АБ'ЕДНАНЬНЯ“

ВІЛЬНЯ :: :: :: :: 1927 г.

---

Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны  
— Вільня, Людвісарская вуліца № 1. —

---

# Праграма Партыі

„Праваслаўна - Беларускага  
Дэмакратычнага Аб'яднаньня“



I-54W452



1927.6.0.1087

## І. Рэлігія.

1. Праваслаўна-Беларускае Дэмакратычнае Аб'яднаньне стаіць за бязумоўную свабоду ўсіх рэлігіяў, як у іспаведаньні веры, так роўна і ў богаслужэньні і ўсім унутраньнім парадку іх самаўрадаў.

2. У адносінах да праваслаўнай царквы П Б Д А стаіць за саборнае ўстройства яе самаўраду на падставах яе канонічнага права.

3. ПБДА ўважае за найлепшы спосаб для здзейсьненьня рэлігійнай свабоды — адзяленьне царквы ад дзяржавы. Гэта аднак ня выключае магчымасьці іх узаемдзеяльнасьці, якая можа быць рэгулявана праз свабодную згоду (concordat) дзяржаўнай улады з паўнамочнымі (ад Сабору) прадстаўніцкамі царквы.

4. Царква (касьцёл) павінна карыстацца ў дзяржаве правам ўласнасьці і правам юрыдычнай асобы.

## II. Аснаўныя палітычныя засады.

5. ПБДА уважае, што правам кожнага народу ёсць яго палітычная і культурная незалежнасць. Згодна з гэтым ПБДА змагаецца за права беларускага народу на свабоднае самаакрэсленне.

6. У гэтай мэце ПБДА імкнецца да паглыблення нацыанальнае сьведамасці беларускага народу шляхам арганізацыі яго культурна-палітычнага жыцця на грунце хрысціянска - дэмакратычных ідэалаў і беларускай народнай культуры.

7. ПБДА імкнецца да поўнай свабоды і запраўднай роўнасці перад законам усіх нацыанальнасцяў і будзе вясці барацьбу з усялякімі праявамі нацыанальнага уціску.

8. ПБДА стаіць за поўную свабоду слова, друку, сходаў, арганізацыяў, таварыстваў і прафэсійных саюзаў.

9. Кожная нацыанальнасць мае права карыстацца сваёю роднай мовай у царкве, судах, школах і ў агульнаграмадзкім і палітычным жыцці.

## III. Эканамічныя справы.

### а) Права ўласнасці.

10. ПБДА уважае права ўласнасці за падставу матэрыяльнага і культурна-



аг разьвіцьця і цывілізацыйнага посту-  
пу кожнага народу. Аднак жа скап-  
леньне ўласнасьці у вялікай меры  
ў прыватных руках ПБДА прызнае  
шкодным для працоўнага народу, дзеля  
чаго змагаецца з праявамі абшарніцтва  
і капіталізму.

### б) Зямля.

11. ПБДА прызнае як аснаўную за-  
саду: зямля трудавому народу на пра-  
вах уласнасьці. Партыя дамагаецца на-  
дзяленьня беззямельных і малазямель-  
ных сялян трудавой зямельнай нормай  
коштам дзяржавы.

12. Пры надзяленьні зямлёй партыя  
будзе змагацца за тое, каб усе належа-  
чыя да парцэляцыі землі на абшары  
Беларусі раздаваліся выключна бела-  
рускаму народу, дзеля чаго партыя  
будзе вясці барацьбу з палітычнай ка-  
лянізацыяй, якая імкнецца да палянні-  
затарскіх мэтаў.

13. У мэтах разьвіцьця гаспадаркі  
і культуры ПБДА імкнецца да правед-  
зеньня комасацыі і хутарскага гаспа-  
дарства на кошт дзяржаўнага скарбу.

### в) Прыродныя багацьці.

14. Лясы, воды, падземныя і іншыя  
багацьці, маючыя агульна грамадскае

значэнне, становяць уласнасьць дзяржавы, а карыстаньне з іх рэгулюецца мяйсцовымі самаўрадамі.

г) Адбудова.

15. У першы чарод лясы павінны быць выкарыстаны на адбудову сялянскіх гаспадаркаў, знішчаных вайной.

Для палепшаньня гаспадаркі сялянам павінны быць адчынены танныя крэдыты.

д) Падаткі.

16. ПБДА дамагаецца зляжэньня галоўнага цяжару падаткаў на найбольш заможныя клясы, дзеля чаго змагаецца за так званы прагрэсыўны падатак.

17. Даход выстарчаючы толькі на пражыцьцё, павінен быць звольнены ад падаткаў.

Прадметы першае патрэбы павінны быць звольнены ад падаткаў.

е) Рабочае пытаньне.

18. ПБДА дамагаецца:

а) 8 гадзіннага рабочага дня, недзельнага адпачынку, платных водпускаяў,

б) забароны працы дзяцей і палепшаньня санітарных варункаў працы на фабрыках,

- в) мінімума зароботнай платы,
- г) скарачаньня рабочага дня да 7 гадзін у прадпрыемствах, шкодных для здароўя і да 6 гадзін у суботу.
- д) дзяржаўнага страхаваньня работнікаў ад хваробы, калецтва, безработьця і на старасьць,
- е) свабоды стачак і поўнае свабоды прафэсыянальных саюзаў,
- ж) удзелу рабочых ў прыбытках,
- з) выдачы безработным дапамогі ў размеры пражытачнага мінімума,
- і) арганізацыі публічных работ.

#### ж) Коопэрацыя.

19. ПБДА зьвяртае ўвагу на пашырэнне спажывецкай, вытворчай і крэдытнай коопэрацыя сярод сялян і работнікаў, уважаючы, што яна даець магчымасьць працоўнаму народу бараціца ад дарагавізны і спэкуляцыі, ды прывучае яго да арганізаванай самадзейнасьці. З гэтага поваду ПБДА дамагаецца для коопэрацыі шырокага дзяржаўнага крэдыту.

#### IV. Асьвета.

20. ПБДА дамагаецца, каб пачаткавае навучаньне была абавязкавым для

ўсіх. Навучаньне павінна быць бясплатным і выкладацца на роднай мове.

21. Партыя дабіваецца вольнага адчынення прыватных школаў і права іх на ўрадавую дапамогу.

22. Для ўвядзеньня навучанья у роднай мове павінны быць адчынены беларускія вучыцельскія сэмінарыі, гімназыі і ўнівэрсытэт.

23. Выкладаньне рэлігіі кожнага вызнанья адбываецца абавязкова як ў школах урадавых, так і прыватных на роднай мове.

24. У мэтах пашырэння гаспадарчай культуры ПБДА імкнецца да адчынення магчыма большай лічбы гаспадарчых школаў.

## V. С у д .

25. ПБДА стаіць за незалежныя суды.

26. Міравыя судзьдзі, як і лаўнікі пры іх, выбіраюцца народам.

27. Карныя палітычныя справы, падлягаючыя акружным судам, разбіраюцца прысутнасьцю прысяжных, каторыя і выносяць прыгавар.

28. Палявыя (даразныя) суды павінны быць скасаваны.

29. У мэтах скарэйшага адпраўленьня правасудзьдзя павінна быць павялічана лічба міравых судоў і зьменьшаны судзэбныя аплаты.

30. ПБДА проціў кары сьмерці.

## VI. Войска.

31. ПБДА дабіваецца скарочаньня службы ў войску і значнага зменьшаньня войска, каб такім спосабам паменьшыць ападаткаваньне насяленьня і павялічыць выдаткі на культурныя патрэбы.

32. ПБДА вядзе барацьбу з палітыкай мілітарызму і імкнецца да замены сталай арміі народнай міліцыяй.

## VII. Самаўрады, Паліцыя і адміністрацыя.

33. Усе самаўрады гмінныя, павятовыя і ваяводзкія павінны выбірацца агульным галасаваньнем.

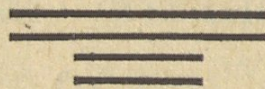
34. Самаўрады павінны быць зусім незалежнымі ад адміністрацыі і круг іх дзеяльнасьці павінен быць пашыраны.

35. Адною з важнейшых галін самаўрадавае працы павінна быць забяспечаньне сялянам і работнікам мэды-

цынскае помачы, апекі над сіратамі, бездагляднымі калекамі і г. д.

36. ПБДА дабіваецца каб паліцыя і ўрадоўцы без ніякіх выключэнняў за служэбныя надужыцьці адказывалі перад законам.

37. У барацьбе за дасягненне партыйных мэтаў партыя будзе ісьці легальным шляхам, акрэсьленым у Дзяржаўнай Канстытуцыі.



Арганізацыйны  
СТАТУТ

Партыі „Праваслаўнага Бе-  
ларускага Дэмакратычнага  
Аб'яднаньня“







## Сябры ПБДА.

1. Сябром ПБДА можа быць кожны беларус, які прыймае праграму ПБДА і станоўча гатоў працаваць на грунце гэтай праграмы.

2. Абавязкам кожнага сябра ПБДА зьяўляецца:

а) выконваць усялякія арганізацыйныя распараджэньні, атрыманыя ад партыйных уладаў, і прымаць партыйныя становішчы, на якія будзе выбраны;

б) аплачваць партыйную складку, разьмер якой акресьлівае цэнтральная і мейсцовая партыйная ўлада;

в) мець партыйны білет.

3. Кожны сябра ПБДА мае права:

а) прымаць удзел у сходах і зьездах ПБДА;

б) выбіраць і быць выбіраным на ўсе становішчы ў партыйнай арганізацыі.

4. Сябры ПБДА прыймаюцца мяйсцовай арганізацыяй або вышэйшымі партыйнымі ўладамі.

5. Ніхто з сяброў ПБДА ня можа належыць да іншых палітычных партыяў.

6. За праступкі проціў партыі, альбо плямуючыя і паніжаючыя годнасьць чалавека, сябра ПБДА можа быць часова ці зусім выключаны з партыі.

Права на часовае выключэньне маюць мяйсцовыя партыйныя улады, а на поўнае — улада цэнтральная.

Пазбаўлены на пэўны час правоў сябра ПБДА мае права ў працягу месяца абжалавець пастанову мяйсцовай арганізацыі ў Цэнтральны Камітэт, які і вырашае тады аканчальна гэтую справу.

### Мяйсцовая арганізацыя.

7. Сябры ПБДА, якія пражываюць ў адной ці некалькіх суседніх вёсках, ствараюць партыйны Гурток. У вялікіх мястэчках і гарадох районныя гурткі ПБДА могуць лучыцца ў адзіную гарадскую арганізацыю ПБДА.

Аб стварэньні гуртка старшыня яго паведамляе Цэнтральны Камітэт.

8. Гурток выбірае свой Камітэт, складзены з трох асоб: старшыні, сэкрэ-

тара і скарбніка. Камітэт выступае ад імя Гуртка, згодна з пастановамі Гуртка або згодна распараджэньняў вышэйшых партыйных уладаў.

9. Сходы Гуртка адбываюцца ў ме-ру патрэбы і склікаюцца з уласнай ініцыятывы Камітэту, на жаданьне трох сяброў Гуртка, або на жаданьне вышэйшай партыйнай улады.

10. Да кампэтэнцыі Гуртка нале-жыць:

а) прымо сяброў і пазбаўленьне іх правоў;

б) выбар дэлегатаў на партыйныя зьезды і Агульны Зьезд;

в) зьбіраньне складак, партыйных ахвяраў і падпіскі ад сяброў на газэту;

г) вызначэньне для Камітэту і паасобных сяброў Гуртка прац арганізацыйна-агітацыйных, асабліва-ж працы ў пашырэньні партыйных друкаў і ў знаходжаньні новых падпішчыкаў газэты;

д) прыманьне справаздачаў аб дзеяльнасьці Камітэту і паасобных сяброў Гуртка;

е) вызначэньне кандыдатаў у гмінную раду, касу хворых, а таксама ў-ва ўсякія мяйсцовыя таварыствы прасьветныя, гаспадарчыя і грамадзкія;

ж) разважаньне над палітычнымі справамі і прыманьне пастановаў як

агульных, так і ў справах мяйсцовага характару.

11. Адказным перад партыяй за працу Гуртка зьяўляецца Камітэт Гуртка.

### Павятовая арганізацыя.

12. Сябры ПБДА, якія жывуць у адным павеце, складаюць арганізацыю ПБДА данага павету.

13. Сябры ПБДА зьбіраюцца ня менш аднаго разу ў год на Павятовы зьезд.

14. Павятовы зьезд ПБДА склікаецца Павятовым Камітэтам па:

а) пастанове Павятовага Камітэту;  
б) жаданьню вышэйшай партыйнай улады;

в) жаданьню найменш трох партыйных Гурткоў.

15. Павятовы зьезд

а) выбірае Павятовы Камітэт у складзе старшыні, сэкратара, скарбніка і па адным сябру Камітэта ад кожнага Гуртка;

б) прыймае справаздату аб дзеяльнасьці Камітэту;

в) разважае справы палітычныя і выносіць у гэтых справах свае пастановы;

г) выбірае дэлегатаў на партыйны Агульны Зьезд.

16. Паседжаньні Павят. Камітэту вызначаюцца:

а) пастановай папярэдняга паседжаньня;

б) старшынёй Камітэту з уласнай ініцыятывы або на жаданьне двух сяброў Камітэту;

в) на жаданьню вышэйшай партыйнай улады.

17. Да абавязкаў Павятовага Камітэту належыць:

а) падгатоўка і скліканьне павятовых зьездаў;

б) кантраляваньне дзеяльнасьці мясцовых Гурткоў і прэзыдыуму Камітэту;

в) выкананьне пастаноў зьездаў;

г) арганізаваньне мітынгаў і палітычных нарадаў, кіраваньне палітычнай акцыяй на абшарах павету ў мэтах пуглыбеньня сьвядомасьці беларускіх сялянскіх і работніцкіх масаў і пашырэння арганізацыі;

д) складаньне Цэнтральнаму Камітэту квартальных (4 разы ў год) справаздач аб партыйнай дзеяльнасьці, а таксама аб палітычным, культурным і гаспадарчым жыцьці ў павеце.

18. Пастаповы Камітэту выконвае прэзыдыум у складзе старшыні, сэкрэтаря і скарбніка. Прэзыдыум павінен утрымліваць сталую сувязь з Камітэтамі

Гурткоў і з Цэнтральным Камітэтам. Прэзідыум выдаець сяброўскія білеты; кантралюе падпіску на газэту і сяброўскія складкі, а таксама кантралюе пашырэнне партыйных друкаў.

Адказным перад Цэнтральным Камітэтам за стан працы ў павеце зьяўляецца прэзідыум; прэзідыум падаець Цэнтральнаму Камітэту кожны месяц сьпіс усіх сяброў ПБДА ў павеце.

### **Акружная арганізацыя.**

19. Цэнтральны Камітэт, калі знойдзець патрэбным, стварае Акружныя Арганізацыі ПБДА, злучаючы ў іх па некалькі павятовых арганізацый.

### **Агульны зьезд.**

20. Найвышэйшай уладай ПБДА зьяўляецца Агульны Зьезд. Агульны Зьезд пастанаўляе аб усей палітычнай і арганізацыйнай дзейнасьці ПБДА, а таксама аб праграме, тактыцы і статуте, выбірае Цэнтральны Камітэт і Рэвізійную Камісію ПБДА, а роўна прыймае ад іх справаздачу.

21. Агульны Зьезд складаецца з дэлегатаў, выбраных ад Гурткоў, а таксама на павятовых зьездах, і склікаець-

ца Цэнтральным Камітэтам ня менш аднаго разу ў год. На жаданьне найменш 3 арганізацыі павятовых (зьездаў ці павятовых камітэтаў) Цэнтральны Камітэт павінен склікаць Агульны Зьезд у працягу трох месяцаў.

### Цэнтральны Камітэт.

22. Цэнтральны Камітэт кіруе дзейнасьцю Павятовых Камітэтаў і ўсіх іншых арганізацыяў ПБДА.

23. У выпадку пільнай патрэбы выявіць становішча ўсяе ПБДА ў паасобных справах, — Цэнтральны Камітэт склікае Раду ПБДА, складзеную з прадстаўнікоў Павятовых Камітэтаў і мужоў даверыя.

24. Цэнтральны Камітэт складаецца з 11 сяброў і выбірае з-паміж сябе прэзыдыум у складзе 5 асоб, у гэтай лічбе старшыню, віцэ-старшыню, скарбніка, сэкратара і яго заступніка.

25. Паседжаньні Цэнтральнага Камітэту адбываюцца ў меру патрэбы і склікаюцца старшынёю з яго ініцыятывы, па пастанове прэзыдыуму або на жаданьне трох сяброў Камітэту.

26. Для вядзеньня паасобных галін працы Цэнтральны Камітэт стварае ад-

дзелы і выбірае з лічбы сяброў Камітэту кіраўнікоў гэтых аддзелаў.

27. Паседжаньні Прэзыдыуму Ц. К. адбываюцца раз у тыдзень. На свае паседжаньні Прэзыдыум мае права запрашаць кіраўнікоў паасобных аддзелаў.

### **Рэвізыйная Камісія.**

28. Рэвізыйная Камісія складаецца з трох сяброў і аднаго заступніка, якіх выбірае Агульны Зьезд ПБДА.

29. Рэвізыйная Камісія спраўджае прыхода-расходную кнігу Цэнтр. Камітэту і робіць справаздачу на Агульным Зьездзе ПБДА.

### **Фінансы ПБДА.**

30. Фінансы ПБДА складаюцца:

- а) з сяброўскіх складак;
- б) са складак пасольскіх;
- в) з даходаў ад прадажы партыйнае літэратуры;
- г) з ахвяраў і даходаў надзвычайных.

31. Палова сяброўскіх складак застаецца ў арганізацыі мяйсцовай ці павятовай, другая-ж палова адсылаецца ў Цэнтральны Камітэт.

32. Павятовыя зьезды маюць права устанаўляць дадатковыя складкі на спецыяльныя мэты.



## Пастановы.

33. Пастановы ўсіх партыйных уладаў і сабраньяў прыймаюцца звычайна большасцю галасоў. Пастановы - ж Агульнага Зьезду адносна праграмы, ці тактыкі, або Статуту ПБДА вымагаюць большасці  $\frac{2}{3}$  галасоў дэлегатаў, прысутных на Агальным Зьездзе.

## Часовыя правілы.

34. Да часу сабранья першага Агульнага Зьезду ПБДА Цэнтральны Камітэт выбіраецца Часовай Радаю, якую становіць ініцыятыўная група ПБДА.

35. У тых паветах, дзе яшчэ ня створаны мясцовыя Гурткі і ня выбраны яшчэ Павятовыя Камітэты, вядуць арганізацыйную працу мужы даверыя ПБДА, назначаныя Цэнтральным Камітэтам і перад ім адказныя.





B. S.

540452